

Osallisuusraportti 2023

Yhteisölautakunta 18.4.2024

Kunnanhallitus 27.5.2024

Kunnanvaltuusto 12.6.2024

05/2024



Johdanto

Lempäälän kunnassa osallisuustoimintaa toteutetaan palvelualueittain. Ensimmäinen osallisuusraportti julkaistaan maaliskuun 2024 aikana. Lempäälän kunnassa osallisuusraportti kokoaa tietoa osallisuuden ja yhteisöllisyyden tilasta ja lempääläisten osallisuuden kokemuksista. Vuosittaisessa osallisuusraportissa seurataan osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämistä ja toimenpiteiden toteutumista.

Kuntalaisten oikeudesta osallistua säädetään kuntalain (410/2015) 22 §:ssä. Sen mukaan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua kunnan toimintaan. Kunnanvaltuuston on pidettävä huolta siitä, että kuntalaisille on tarjolla laajasti ja monipuolisesti erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia.

Lempäälän kunnassa osallisuusraportti kokoaa tietoa osallisuuden ja yhteisöllisyyden tilasta ja lempääläisten osallisuuden kokemuksista. Vuosittaisessa osallisuusraportissa seurataan osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämistä ja toimenpiteiden toteutumista. Osallisuusraportti on tarkoitus liittää osaksi vuosittaista hyvinvointiraporttia.

Osallisuustoimintaa kehitetään Lempäälän kunnassa Kiinnity kuntaasi kärkihankkeen avulla 2023-2024 (-2026). Hankkeen tavoitteena on kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, kunnan luottamushenkilöiden ja henkilöstön osallisuusosaamisen vahvistaminen ja kunnan ja kuntalaisten välisen vuoropuhelun ja luottamuksen lisääminen. Hankkeen tuotoksena Lempäälän kuntaan tuotetaan osallisuusohjelma ja osallisuuden käsikirja.





Sisältö

1. Osallisuuden kokonaisuudet
2. Osallistumisen tavat ja kanavat
3. Palvelualueiden osallisuustyö
 - 3.1. Osallisuuden nykytila
 - 3.2. Talousarviotavoitteiden toteutuminen järjestöyhteistyössä
4. Osallisuuden mittaaminen, arviointi ja raportointi
 - 4.1. Osallisuustoiminnan arviointikysely palvelualueille
5. Osallisuuden kehittäminen
 - 5.1. Palvelualueiden osallisuuden edistämisen teemat
 - 5.2. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen Kiinnity kuntaasi –kärkihankkeessa
 - 5.3. Osallisuusindikaattori

1. Osallisuuden kokonaisuudet

Osallisuus on kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä, kuntalaisten äänen kuulumista, palveluiden yhteiskehittämistä ja selkeää viestintää.

Osallisuuden toteutumisen tavat on jaettu kolmeen kokonaisuuteen:

Toiminta-osallisuus

- o aktiivista tekemistä ja asioiden toteuttamista

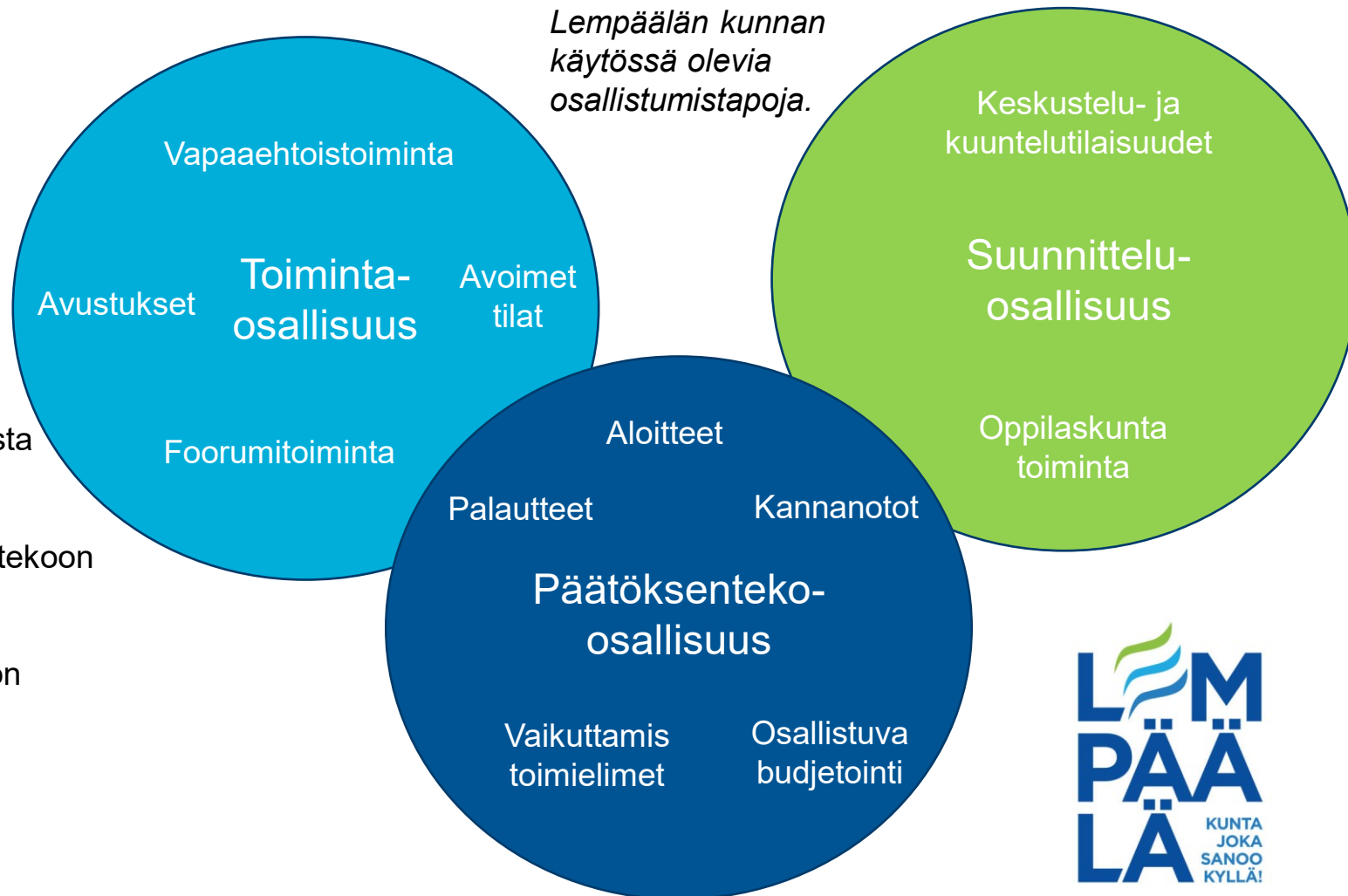
Päätöksenteko-osallisuus

- o osallistumista suoraan kunnan päätöksentekoon

Suunnittelu-osallisuus

- o osallistumista palveluiden ja lähiympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen

Kuvaan on koottu Lempäälän kunnan käytössä olevia osallistumistapoja.





2. Osallistumisen tavat ja kanavat

Aloitteet ja kannanotot

Kuntalaisille ja yhteisöillä on aloitteita tai kannanottoja. Aloitteet tehdään ensisijaisesti sähköisesti: kuntalaisaloite.fi

Foorumitoiminta

Foorumit on yhteistyöverkostoja, jotka kokoaa yhdistystoimijat yhteen. Foorumeissa keskustellaan yhdessä alueen tapahtumista ja yhteistyöstä.

Osallistuva budjetointi

Idearaha on kuntalaisten ideoiden toteuttamiseen tarkoitettu määräraha. Idearahan toimintamalli on tuttu muistakin kunnista, joissa toimintamallia kutsutaan osallistuvaksi budjetoinniksi.

Avoimet tilat

Osa tiloista on varattavissa kuntalaisten, yhdistysten ja yhteisöjen käyttöön. Osa jopa maksutta.

Avustukset

Kunta tarjoaa yhdistyksille ja yhteisöille erilaisia avustuksia palvelujen ja toiminnan järjestämiseksi.

Kyselyt

Kunta toteuttaa kyselyitä, joiden kautta voi vaikuttaa toimintojen sisältöihin ja palveluiden kehittämiseen.






3. Palvelualueiden osallisuustyö

3.1. Osallisuuden nykytila

- Osallisuustoimintaa toteutetaan Lempäälän kunnan kaikilla palvelualueilla ja osallisuustyö on kiinteä osa arkityötä. Osallisuudesta on kirjattu palvelualuekohtaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin.
- Osallisuustoiminnasta raportoidaan omilla palvelualueilla, mutta koko kunnan alueelle tehtävästä osallisuustyöstä ei raportoida vuosittain.
- Merkittävä yksittäinen Lempäälän kuntastrategiaankin kirjattu osallisuuden edistämisen keino on osallistuva budjetointi, joka on ollut kunnassa käytössä 2022 vuodesta lähtien. Prosessiin osallistuvat kaikki palvelualueet yhdessä.

3.2. Talousarviotavoitteiden toteutuminen

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen järjestöyhteistyössä

Tavoite	Toimeenpanon tilanne	Toteuma 2023
Kehitetään vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia osana kaikkien yhteisöpalvelujen toimintaa ja vahvistetaan järjestöyhteistyön rakenteita muun muassa käynnistämällä järjestöfoorumi ja seuraparlamentti.	Järjestöfoorumi on kokoontunut kaksi kertaa. Osallistujia yhteensä 130.	
	Seurafoorumi ja kulttuurin pyöreä pöytä on kokoontunut 2-4 krt/ foorumi.	
	Yhteisökirjeitä on lähetty 8 kpl.	

4. Osallisuuden mittaaminen, arviointi ja raportointi



- Osallisuutta mitataan sekä määrällisin että laadullisin mittarein yleisimmin talouden seurannan yhteydessä. Osallisuutta mitataan palvelualueilla kyseiseen toimintaan tai palveluun sopivalla mittarilla. Palvelualueen viranhaltijat valitsevat mittarit.
- Osallisuuden raportointi on ollut osana vuosittaista hyvinvointiraportointia, mutta koko kunnan alueelle tehtävästä osallisuustyöstä ei ole raportoitu vuosittain kootusti.



4.1. Osallisuustoiminnan arviointikysely palvelualueille

- Osallisuustoiminnan arviointikysely toteutettiin Lempäälän kunnan palvelualueille 18.12.2023–8.1.2024 välisenä aikana. Kyselyn vastausaikaa jatkettiin 31.1.2024 asti.
- Vastauksia tuli jokaiselta palvelualueelta (N=21)
- Kyselyyn vastanneista suurin osa (43%) on asiantuntijoita/erityisasiantuntijoita
- Osallisuustoiminnan arviointikysely pohjautuu Kuntaliiton itsearviointityökalun kysymyksiin. Kyselyn tarkoituksena oli saada palvelualueilta tietoa osallisuustoiminnan nykytilasta.
- Kuntaliiton itsearviointityökalun mukaan Lempäälän kunnan osallisuustoiminnan nykytilan tulos on tyydyttävä.

Osallisuustoiminnan arviointikyselyn tuloksia

Keskustelu- ja kuuntelutilaisuudet

- kuulemistilaisuuksia järjestetään eniten verkossa
- kyselyitä tehdään paljon ja palvelualueet myös hyödyntävät kyselyitä palveluiden kehittämisessä
- kuntalaishaastatteluja tai kuntalaisraateja toteutetaan harvoin

Palveluiden suunnittelu

- palveluiden suunnittelussa käytetään menetelminä etenkin työpajoja, palvelumuotoilua tai kokeiluja
- vähiten käytetään menetelmänä yhteiskehittämistä yhdistysten kanssa
- vain osassa yhteistyöryhmistä on palveluiden käyttäjiä ja edustajia mukana

Luottamushenkilöiden osallistuminen tilaisuuksiin

- luottamushenkilöt osallistuvat kunnan järjestämiseen tilaisuuksiin kiitettävästi

Osallisuustoiminnan arviointikyselyn tuloksia

Henkilöstökoulutus kuntalaisosallisuuden kehittämisessä

- palvelualueiden henkilöstöstä osallistutaan vähän osallisuuskoulutuksiin

Vaikuttamistoimielinten kuuleminen

- vaikuttamistoimielinten (seniorineuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto) lausuntoja ja ehdotuksia oman toiminnan kehittämiseen pyydetään harvoin

Ohjaus ja neuvonta ja palaute

- palvelualueilla on käytössä palautejärjestelmä ja viesteihin vastataan tietyssä ajassa.
- palvelualueet ohjaavat kuntalaisia osallistumaan ja vaikuttamaan päätöksentekoon

Osallisuustoiminnan arviointikyselyn tuloksia

Viestintä

- eniten käytetään verkkosivuja, sosiaalista mediaa ja paikallisia tiedostusvälineitä
- vähiten käytetään uutiskirjeitä ja ryhmä- ja sähköpostiviestejä

Palvelualueiden toiveet

- enemmän tietoa ja hyvien käytänteiden jakamista osallisuudesta
- työkaluja ja menetelmiä eri ikäryhmien ja vieraskielisten tavoittamiseen ja osallistamiseen
- fasilitointiapua työpajoihin ja tilaisuuksiin
- yhteiskehittämisen- ja suunnittelutilaisuuksia järjestettäväksi poikkihallinnollisesti

5. Osallisuustoiminnan kehittämiskohteet

5.1. palvelualueiden osallisuuden edistämisen teemat

Osallisuustoiminnan arviointikyselystä saatujen tulosten pohjalta palvelualueet ovat valinneet kukin kaksi teemaa, joita edistävät palvelualueillaan vuoden 2024 aikana. Osallisuuskysely toteutetaan vuosittain palvelualueille ja Kuntaliiton osallisuuden itsearviointityökalua hyödynnetään osallisuustyön edistämisessä.

Edistettävät osallisuuden teemat palvelualueittain:

- Yhdyskunnan palvelualue: viestintä ja eri kohderyhmien huomioiminen
- Kasvatus- ja opetuspalvelut: viestintä, eri kohderyhmien huomioiminen ja monikanavaisuus
- Yhteisöpalvelut: luottamushenkilöiden ja nuorten kouluttaminen nuorten osallisuuteen ja kansainvälisen toiminnan kehittäminen
- Elinvoiman palvelualue: viestintä ja maahanmuuttajien osallisuus



5.2. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen Kiinnity kuntaasi kärkihankkeessa

- Osallisuustoimintaa kehitetään Lempäälän kunnassa Kiinnity kuntaasi kärkihankkeen avulla vuosien 2023-2024 (-2026) aikana. Hankkeen tuotoksena Lempäälän kuntaan tuotetaan osallisuusohjelma ja osallisuuden käsikirja työntekijöiden tueksi.
- Osallisuusohjelma määrittelee ja ohjaa sitä, miten kuntalaisten osallisuus kunnan toiminnassa tulisi toteutua. Ohjelma tuo osallisuuden näkyväksi osaksi arkityötä. Tavoitteena ohjelmalla on vahvistaa kuntalaisilta saadun osallisuustiedon merkitystä päätöksenteon prosesseissa. Ohjelmassa kuvataan osallisuuden tavoitteet, käytännöt ja kunnan osallistumiskanavat. Osallisuusraportti vuodelle 2023 on luotu mukailemaan tulevaa osallisuusohjelmaa.



Kiinnity kuntaasi kärkihankkeen tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteet:

- kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
- kunnan luottamushenkilöiden ja henkilöstön osallisuusosaamisen vahvistaminen
- kunnan ja kuntalaisten välisen vuoropuhelun ja luottamuksen lisääminen

Toteutuneet toimenpiteet 2023

- kunnan osallisuus -tilanteen kartoittaminen palvelualueittain → jatkotoimenpiteet
- osallisuuden kokemusten mittaaminen (osallisuusindikaattori)
- nuorten osallisuuden kehittämisprosessin aloittaminen

Toimenpiteet vuonna 2024:

- nuorten osallisuusohjelma
- osallisuusohjelma
- osallisuus –käsikirja



5.3. Osallisuusindikaattori

- THL:n kehittämää osallisuusindikaattoria hyödynnetään osallisuuden kokemuksen mittaamisessa.
- Osallisuusindikaattori muodostuu kymmenestä väittämästä, jotka kartoittavat merkityksellisyyden kokemusta, uskoa toimintamahdollisuuksiin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen koettua laatua. Osallisuusindikaattori pohjautuu laajaan teoreettiseen viitekehykseen osallisuudesta.
- Indikaattori ilmaisee erittäin heikkoa osallisuutta kokeneiden prosenttiosuuden (osallisuusindikaattori alle 40 pistettä).
- Osallisuusindikaattoria on testattu kahdessa kyselyssä vuoden 2023 aikana:
 - Ikääntyneiden hyvinvointikysely
 - Kulttuuripalveluiden asiakaskysely



Ikääntyneiden hyvinvointikysely – osallisuuden kokemus

- Osallisuusindikaattoria hyödynnettiin ikäihmisten hyvinvointikyselyssä Lempäälässä syksyllä 2023 (N=536).
- Osallisuuden kokemuksen kysymyksiin vastanneista lempääläisistä ikäihmisistä 6,3% kokee alhaista osallisuuden kokemusta (pisteet alle 40).
- Ikäryhmittäinen jako:
 - 65-74-vuotiaat = 5,3%
 - 75-84-vuotiaat = 6,5%
 - yli 85-vuotiaat = 8,9%



Kulttuuripalveluiden asiakaskysely – osallisuuden kokemus

- Osallisuusindikaattoria hyödynnettiin kulttuurihyvinvointikyselyssä Lempäälässä syksyllä 2023 (N=102)
- Osallisuuden kokemuksen kysymyksiin vastanneista lempääläisistä 6,8% kokee alhaista osallisuuden kokemusta (pisteet alle 40).



www.lempaala.fi

LÄMPÄÄ
KUNTA
JOKA
SANOO
KYLLÄ!